

starokatolici.cz

Duchovní zamyšlení
ADVENT

50

1968 - 2018

Výročí biskupského svěcení
AUGUSTINA PODOLÁKA

Odkud se vzaly stromky?
VÁNOCE

Úvodník

Adventní období mám z liturgických období asi úplně nejraději. Zpíváme tradiční adventní písně, slavíme rořáty, začínáme vždy s novým cyklem synoptických evangelií... Celá atmosféra očekávání Pánova příchodu v sobě nese nádech pradávného očekávání Mesiáše, ale také očekávání prvních křesťanů, kteří pravděpodobně již za svého života očekávali druhý Kristův příchod.

Jak jste si zřejmě již všimli na obálce, toto číslo Communia bude kromě adventu a Vánoc reflektovat také významné výročí našich vnitrocírkevních dějin: 50 let od biskupského svěcení biskupa Augustina Podoláka, které se uskutečnilo 15. prosince 1968 v utrechtské katedrále. Kromě adventního ohlédnutí se této události věnuje také historický článek Petra Jana Vinše, ale také osobní vzpomínka Jana Podoláka, syna biskupa Podoláka, který svým textem přispěl z Kanady.

Na tomto místě bych také rád srdečně poděkoval všem lidem, kteří se v tomto roce podíleli na přípravě Communia: členům redakční rady Luce, Lojzovi, Kamilovi a Petrovi korektorce Darině, i dalším přispěvatelům. Bez vás všech by to nebylo možné.

Přeji vám požehnané adventní dny v kruhu nejbližších!

↳ **Martin Kováč**

Omluva

Jménem redakční rady bychom se chtěli omluvit za chyby a nepřesnosti v článku *Vzpomínka na otce Marka Przemysława Koniuka* v minulém čísle Communia 03/2018 na s. 19-20.

Obsah

Adventní ohlédnutí za našimi otci	1
Adventní zamyšlení	5
50 let od biskupského svěcení Augustina Podoláka	7
Chudoba jako dar Boží	10
O vánočních stromech republiky	13
Co je to starokatolictví?	15
Za bratrem Ivanem Peschkou	17
Erasmus, komplutenská polyglota, Nový zákon.....	19
Zakusit mezináboženský dialog.....	22

COMMUNIO – vydává Starokatolická církev v ČR, Na Bateriích 27, Praha 6, 162 00

ISSN 1805-1243

Registrační číslo MK ČR E 20002

Vyšlo 9.12.2018

e-mail: stkat@starokatolici.cz

www.starokatolici.cz

Za toto číslo zodpovídá redakční rada.

Náklady na výrobu tohoto čísla činí 20 Kč. Děkujeme za příspěvek na papír a tisk.

Neoznačené fotografie archiv redakce.

Adventní ohlédnutí za našimi otci

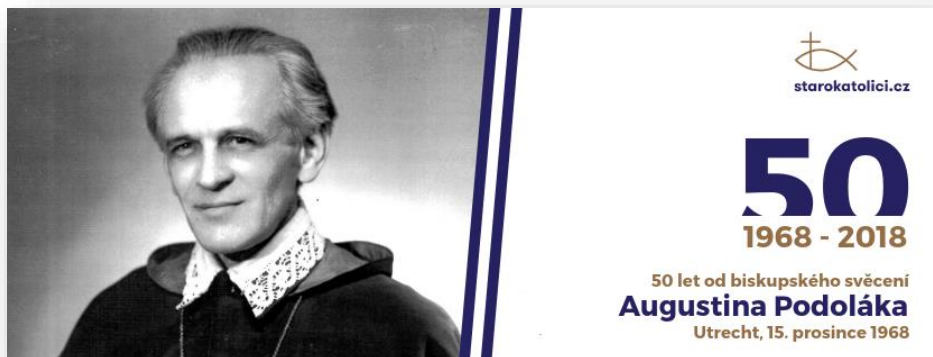
Malá česká starokatolická církev byla vždycky velmi křehká, a je i dnes. Její dějiny jsou často poznamenány životními příběhy jejích výrazných čelných postav. Někdy to může být sympatické, jindy ne.

Milí přátelé, sestry a bratři,

Žijeme advent (z latinského *adventus* = příchod) každý den – něco nového stále přichází, pořád se na něco těšíme a život jde kupředu a zároveň ke konci a naplnění – naplnění života, které hledáme v Bohu. Občasné ohlédnutí zpátky může mít podobu bédování nad zkažeností dnešních dní a velebení „jak to bylo tenkrát“, ale může být také inspirací a příležitostí nahlédnout pod dějinný nános, pod kterým uvidíme, že časem zkamenělé podoby kultury a náboženství nejsou neměnné.

Jít k pramenům – *ad fontes* – je cestou starokatolického hnutí, které je katolickou alternativou i avantgardou zároveň. Více než ve velké církvi, která může poskyto-

vat jistý polštář instituční podpory, prožíváme my, čeští starokatolíci, situaci malé církve. Církve, která je pro svoji křehkost v počtech i v síle instituce ještě více konfrontována s realitou tohoto světa, neboť neposkytuje tuhou sociální bublinu a se světem splýváme více, než je u jiných církví obvyklé. Jsme konfrontováni přímo a bez záchytných sítí instituce a vztahů s realitou světa, včetně sekularizace, krize institucí, zpochybnění autorit a absence racionálního vidění světa ve prospěch fake news a politického populismu. Jsme nejen alternativa, ale i avantgarda. To, co zažíváme nyní v našich malých poměrech, budou prožívat křesťané zanedlouho ve velkých církvích.

Ale i když se toto všechno děje, jsme Kristovi! Nebojme se. Oťrese se leccos, společnost, vztahy i církev, velká i malá. Církev, jak jsme ji znali z knih, už není. Jako starokatolíci jsme se dočkali nejzásadnější marginalizace papežství v dějinách – a na Petrově stolci, zdá se, sedí zase více římský biskup než papež. To není špatný vývoj! Ale nechvalme dne před večerem.

Církev, v podobě, jak jsme ji znali z období před rokem 1989, už také není. Dokonce ani taková není, jak byla v 90. letech 20. století, kdy se trošku zdálo, že nabírá dech. Nepodařilo se. To všechno je ale vlastně podružné a snad skoro nedůležité. V evangeliu 1. neděle adventní v tomto roce čteme o oťřesení všech entit světa, včetně jistot. Kristus ale říká: „Napřimte se a zvedněte hlavy.“ (L 21,28) Fakticky ztrácíme pořád jen historický ná-

nos – někdy nás to bolí, ale vlastně to s vírou nemá nic společného. „Napřimte se a zvedněte hlavy,” to je Kristovo slovo do našich adventních dní!

Malá česká starokatolická církev byla vždycky velmi křehká, a je i dnes a její dějiny jsou často poznamenány životními příběhy jejích výrazných čelných postav. Někdy to může být sympatické, jindy ne. Vzpomeňme si na zakladatele českojazyčného starokatolictví Františka Išku (1863-1924), který se od idejí „národní církve československé” přes suspendování od biskupa nakonec dostal až k volné myšlence a starokatolickou církev opustil, či na jeho kolegu Josefa Peřinu (1866-1955), který pořád řešil existenční potíže a s církevní vrchností se dohadoval přes noviny o plat a chvíli byl duchovním, pak rezignoval, aby se zase do služby vrátil a pak zase rezignoval. Vzpomeňme na Václava Jaromíra Rába (1877-1956), jenž

přebíhal se svojí pražskou farností z církve do církve a nakonec byl odejit do penze či Martina Jana Vochoče (1910-1967), literáta a v mnoha ohledech člověka vášnivého, který se zamotal do dobových problémů a prošel si vězením nacistickým i komunistickým. Nemůžeme nezpomenout na Aloise Paška (1869-1946), prvního biskupa, který převedl německou starokatolickou církev do poválečného Československa, aniž by ji vláda zrušila jako německou, neboť se mu zřejmě podařilo vzbudit před státními orgány dojem, že ačkoli stáli starokatolíci ve II. světové válce spíše na straně Říše, v nových podmínkách jsou věrnými příslušníky československého národa. Letos více než jindy patří naše vzpomínka i druhému biskupovi naší církve Augustinu Podolákovi (1912-1991), vysvěcenému za doznívání Pražského jara '68, který byl 15. prosince 1968, před rovními 50 lety, vysvěcen na biskupa v Utrechtu, a jenž se v období hnědé i rudé totality snažil zorientovat, uplatnit a přežít, ale soustavně narážel jak u státních, tak u církevních orgánů a fakticky stál jako biskup v čele církve jen chvíli. A nemůžeme zapomenout na Miloše Josefa Pulce (1923-1991), kněze s „mírotvorným nadšením“ a z dochovaných dokumentů zjevného spolupracovníka s bezpečnostními složkami totalitního státu, který však duchovní

správu u rotundy převedl až do 90. let 20. století a o církvi poměrně čile informoval i publikoval. Naši „otcové“ rozhodně nebyli černobílí – ani jen dobří, ani jen zlí, ani prototypy svatých, ani hrdinů. Totality, ve kterých žili oni i jejich ženy a děti, je tlačily, a oni se někdy nechali jen tlačit, jindy i sami přitlačili nebo se zkusili svést. Přece jen žili v dobách, kdy se obyčejným lidem vyplatilo více než jindy držet latinského: „Audi, vide, tace, si vis vivere in pace.“ (Poslouchej, dívej se a mlč, chceš-li žít v klidu.)

Nesud' me, toho buď me daleko, jen vzpomínejme a uvažujme a nesnažme si vytvořit alespoň nějaké symbolické světecké postavy! Nám musí stačit Kristus! Dnes je každý nový papež ohrožen svatořečením (sv. Pius X., ct. Pius XII., sv. Jan XXIII., sv. Pavel VI., sv. Jan Pavel II.) – ne tak se děje varnsdorfským biskupům, kteří nestojí nad lidmi, ale v lidu a s lidmi, a jsou nasáklí člověčinou možná víc než by si sami bývali byli přáli, když se oni sami či jejich kolegové smočí a vymáchají v leččems. Jako naši „otcové“ jsme i my – jsme jejich dědicové v dobrém, a bohužel i ve zlém. Jako v rodině, kde platí staré moudro, že „jablko nepadá daleko od stromu“. Jako v rodině vidíme jeden druhému do talíře.

1968 – 2018

50. výročí okupace Československa

#NEZAPOMENEME

Jako v rodině... jenže jak se nám daří vlastně budovat starokatolickou rodinu? Kolik mladých Išků, Peřinů, Rábů, Vochočů, Pašků, Podoláků, Pulců, Hejbalů nebo Stránských máme v neděli v kostelech? Kolik na teologických fakultách? Kolik v duchovní službě? – Ano, pravda, jsme malí... a nedaří se nám předávat víru. Taková je pravda. A s tím musíme pohnout, to potřebujeme změnit. Jinak budeme možná církví silných a mimořádných individualit, ale jak vidíme v historii, schopnost týmové práce se českému starokatolictví vytrvale vyhýbá téměř po celé jeho dějiny. A nebude to jednoduché změnit. Už se to pomalu stalo specifikem a tradicí, skoro už je to „to, co všichni a všude věřili“. Zvu vás ke změně – k proměněné cestě od významných individualit ke kooperaci těch malých. Bude to zajímavé, dobrodružné a bude to ale zároveň i bolet. Zvu každého, kdo se nebojí a chce budovat a přispět do mozaiky stavby církve. A nejen v letošním Adventu, ale i po něm. Vždyť Vánoce nám jako každý rok říkají, že velké věci mohou začít

i v chlívě s pár lidmi, jen když mají Boží požehnání a týmového ducha, jako měla Svátá Rodina a jako měl Ježíš a s většími či menšími úspěchy i apoštolové.

Ať se vám daří v Adventu i o Vánocích mít rovná záda a zvednuté hlavy, i kdybyste byli drceni nemocí, životními problémy či napětími v církvi. Jsme totiž Kristovi – a snad nás on, Kristus, náš bratr a Pán, až jednou přijde, i jako své pozná. Konečně říká: „Neboj se, malé stádce, neboť vašemu Otci se zalíbilo dát vám království.“ (L 12,32)

Bůh Vám žehnej a hodně štěstí a radosti v přicházejícím roce 2019!

Váš +Pavel

+ Pavel Benedikt Hruy

V Praze o II. neděli adventní
9. prosince 2018

Adventní zamyšlení

Milí čtenáři, v době, kdy se Vám dostává do rukou toto zamyšlení, jsme ještě v době adventní. Pojd'me se v tomto čase nechat inspirovat evangelijní perikopou, která připadá na 3. adventní neděli: Lukáš 3, 7-18.

Zdroj: Wikimedia Commons

Evangelista Lukáš nás přivádí do pustin a vesnic v okolí Jordánu, do blízkosti výstředního askety Jana, který se zjevem i projevem nápadně podobná dávným prorokům svatých Písem. Káže, jak čteme, podivuhodnou radostnou zvěst:

Plemeno zmijí, přichází na vás hněv!

Totíž takhle. Přichází hněv a zavržení na každého, kdo se holedbá dobrým původem, zaklíná se rodokmenem či úctyhodnou tradicí, myslí si, že stačí, co za duchovní poklady mu nashromáždili a odkázali předkové jeho národa či náboženské skupiny. A on už se jen tak poveze na zádech obrů a bude to mít s Pánembohem vždy dobré. Tak to není. V tom, co má přijít, každý vydá počet za sebe. A pro toho,

kdo ob stojí, je Janova zvěst věru nadmíru radostná, spravedlnost přichází!

Jan chodí krajem, prování očistný rituál a káže jisté morální nároky. Lidé se ptají, co dělat, a on dává odpovědi. Dělte se o statky s potřebnými, buďte ve svých životních údělech poctiví, v práci dělejte, co máte – nepřilepšujte si nepoctivě nebo si něco nedokazujte na slabších. Je Jan ten očekávaný mesiáš? Silný lidový vůdce, se kterým přijde na národ konečně čas hojnosti? Se kterým bude líp? Snad ho tak někteří vnímali. Snad po něm zůstávaly komunity jeho žáků a učedníků a věrně si opakovaly, co jim světil. Evangelista nám ale Jana rámuje jinak. Pro nás je to takový malý Ježíš. Malá ochutnávka, demoverze toho, co teprve s Ježíšem přijde. Mustr,

který se objeví před tím, než to Ježíš sám rozbalí ve velkém. Hlavní motiv skladby, který v nesmělém náznaku zazní už v předešle.

V KAŽDÉM SMÍŘENÍ LIDÍ A NAROVNÁNÍ POMĚRŮ, NALEZENÍ POKOJE V LIDSKÝCH SPOLEČENSTVÍCH, JE SVĚŽÍ PORCE BOŽÍHO PANSTVÍ, KTERÉ PŘIŠLO ZASE VÍC MEZI NÁS.

Jan nehlásá nic menšího, než zlom dějin, příchod velkých věcí, jaké dosud nebyly. Lukášem dosvědčený Jan říká, že ten, který zjednáva pořádek, není on sám, ale někdo, kdo už je na cestě. Za moment je tu a pak se budou teprve dít věci!

Advent je časem, kdy se napínáme a upínáme k budoucím věcem stejným způsobem, jako ty Janovy zástupy. Znovu brzy oživíme vzpomínku na to, jak se zlom dějin udál, když Bůh přišel mezi nás. Když Božské Slovo, které na počátku bylo u stvoření všeho viditelného i neviditelného, si v jistém bodě dějin vyhrne rukávy a vstoupí do nepřehledné mely tohoto pozemského hemžení a pachtění. Víme, co započalo Kristovým vtělením, dále pak pozemským působením a kázáním, a to

mimochodem ještě o několik řádů radikálnější, než bylo to výše zmíněné kázání Janovo. Víme, že Boží příchod vrcholil Kristovým vzkříšením po jeho umučení a že čekáme na finální završení v budoucím věku.

V komunitě Kristových žáků a učedníků, tedy v Církvi, žijeme od Letnic realitu, že Boží vláda, panství nebes, je tu, přichází, prosvítá skulinami. Sem tam vytryskne zcela konkrétně. A to třeba tam, kde si s Ním předem smluvným způsobem dáváme do-staveníčka, tedy ve svátostech. Dále i v překvapivých projevech Ducha Božího tam, kde bychom to bývali nečekali. V každém smíření lidí a narovnání poměrů, nalezení pokoje v lidských společenstvích, je svěží porce Božího panství, které přišlo zase víc mezi nás. My můžeme, smíme, v Janově nároku přímo musíme být u toho, když Bůh přichází. Nás se týkají morální imperativy Janovy, a i ty náročnější, pro pokročilé, tedy nároky Kristovy. To my smíme růst ke Kristově podobě, každý jedinečně, ale stejným směrem. Dejme si tedy o adventu do pořádku svoje věci. Urovnejme pochroumané vztahy a jiné dluhy minulosti. Kdy jindy, když ne teď.

Pán přichází, buďme připraveni!

↳ Václav Šístek

PRO
18

Adventní bohoslužba s hostem Sašou
Flekm a Parabiblí

Veřejná · Pořádá Starokatolická farní obec v Praze

★ Mám zájem

✓ Zúčastním se

🕒 Úterý 18. prosinec 2018 v 18:00 až 20:00

📍 Starokatolická farní obec v Praze
Karolíny Světlé 21, 110 00 Praha

50 let od biskupského svěcení Augustina Podoláka

Rok 1968 přinesl mnoho společenských změn i v církevním prostředí. Pro starokatolickou církev v Československu byl zcela klíčový v tom, že po mnoha letech bylo dovoleno svolání synody k obsazení uprázdněného biskupského stolce. Novým biskupem se stal Augustin Podolák a 50. výročí jeho svěcení si právě teď připomínáme.

Období po 2. světové válce bylo pro starokatolickou církev na našem území mimořádně těžké. V rychlém sledu za sebou na ni dopadlo několik ran, které dohromady měly téměř likvidační charakter. Protože většina věřících byla německého jazyka a národnosti, týkaly se jich dekrety prezidenta Beneše a byli nuceni území obnovené republiky opustit v průběhu tzv. odsunu. Starokatolická církev takto přišla až o 95 % svých věřících a jen díky mimořádné politické obratnosti biskupa Aloise Paška (1869–1946) nedošlo k úplnému zrušení církve, tedy k osudu, který potkal například Německou evangelickou církev, která byla ve velmi podobné situaci. Biskup Pašek, potvrzený v lednu 1946 ve svém úřadě ministerstvem, ovšem ještě v červnu téhož roku umírá a zdecimovaná církev se propadá do chaosu.

Období živoření

V situaci, kdy z celé církve zbylo jen několik vesměs individualistických osobností, které byly české národnosti a nemusely tak do odsunu, nebylo myslitelné svolání synody, která by měla možnost nového biskupa zvolit. Církev spravoval od 4. 7. 1946 pražský farář Václav Jaromír Ráb ve funkci správce biskupství. Do této situace přišel komunistický převrat roku 1948 a situace pro všechny církve se

radikálně zhoršila. Ráb se několikrát pokoušel o získání státního souhlasu s konáním volební synody, ale v atmosféře nastupujícího komunismu byly tyto snahy odsouzeny k neúspěchu. Nakonec funkci správce biskupství zřejmě i po jistém tlaku opustil a tuto funkci z kraje 50. let zaujal Augustin Podolák, i když ve zdecimované církvi téměř nebylo co spravovat.

Filozof a teolog

Z českých kněží, kteří ve starokatolické církvi na našem území zbyli, byl Podolák s přehledem nejvzdělanější. Narodil se v roce 1912 v Pašínovicích a kněžské svěcení obdržel v roce 1938 v římskokatolické církvi jako člen řádu dominikánů. Měl za sebou římská studia teologie a filozofie na Angelicu a působení v pozici lektora na olomouckém řádovém učilišti.

Odborně se Podolák věnoval neoscholastické filozofii a na toto a příbuzná témata přispíval do významného časopisu Filozofická revue, který pak dokonce jeden čas vedl. V roce 1942 nicméně řád opustil a odstěhoval se do Prahy. Zřejmě z důvodu existenční nutnosti přijal na čas práci v kolaborující organizaci Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, nicméně nesetřval v ní příliš dlouho. V roce 1945 uzavřel civilní manželství. Po setkání s Václavem Jaromírem Rábem v roce 1947 přestoupil do starokatolické církve a začal v ní působit jako duchovní. Vzhledem k velké personální krizi mohl vzdělaný a iniciativní Podolák velmi rychle po svém přestupu zaujmout významnou úlohu v církvi. Přesto ale z důvodu státní represe nebyla v průběhu 50. ani po většinu 60. let naděje na jakýkoli rozvoj a církevní činnost se soustředila hlavně na udržování provozu v několika zachovalých historických farnostech.

Ledy tají

Výrazně se situace církvi – a to nejen starokatolické – změnila s příchodem tzv. pražského jara v roce 1968. Sekretariát pro věci církevní, tedy organizaci pro státní dozor nad církvemi, opustilo tvrdé jádro stalinistů z 50. let a místo nich na-

stoupila mladší generace reformních komunistů, která se zajímala o filozofický dialog marxismu a křesťanství. Najednou bylo možné mnohé z toho, co se téměř dvě desetiletí nedařilo, mimo jiné obsazování biskupských stolců. I v římskokatolické církvi se v této době někteří biskupové vrací na své stolce (Josef Hlouch, Karel Skoupý, Štěpán Trochta). Vstřícnost ministerstvo ukázalo i vůči starokatolické církvi, když její představitele pozvalo ke dvěma schůzkám 24. dubna a 1. května 1968. Těchto setkání se účastnil kněz Jan Heger, ve funkci předsedy národní správy církve, a Augustin Podolák. Na základě požadavku církve, který byl na těchto schůzkách vznesen, ministerstvo na konci května povolilo konání synody, která měla zvolit nového starokatolického biskupa. Prakticky jediným možným kandidátem na tuto funkci byl právě Augustin Podolák, protože zbývajících zkušenější starokatoličtí kněží buď byli příliš staří, nebo nebyli přijatelní pro zahraniční starokatolické církve z důvodu svých kontaktů s nelegitimními a vagantními biskupy, případně dokonce kvůli tomu, že od nich tajně přijali svěcení s pochybnou platností – to se týkalo především Jana Hegera, který by jinak jako kandidát přicházel v úvahu, ale také pražského duchovního Miloše Pulce.

Biskup po 20 letech

Volební synoda, v tradici číslovaná jako 37., se konala 22. června 1968. O tehdejšímu stavu církve napovídá skutečnost, že se jí účastnili zástupci pouhých tří existujících farních obcí – a z toho jedna, konkrétně pražská, vznikla transformací z filiální obce účelové až těsně před synodou, aby byly vůbec naplněny požadavky synodního řádu ke konání synody. Zbylé

dvě farnosti byly Jablonec nad Nisou, který pod sebe zahrnoval i Desnou, Děčín, Krásnou Lípou, Nový Bor a Varnsdorf, a Brno, které zahrnovalo i Břidličnou, Červenou Vodu, Rapotín a Šumperk. Přítomno bylo 27 delegátů a jednání synody se odbývalo v evangelickém kostele Martina ve zdi. Hlavní bod jednání, tedy volba biskupa, proběhl úspěšně. Augustin Podolák jako jediný kandidát byl zvolen 20 hlasy z 27. Celkem 6 delegátů hlasovalo proti jeho volbě a on sám se hlasování neúčastnil. Bezprostředně po volbě vykonal Augustin Podolák biskupský slib. Po více než 20 letech tak opět starokatolická církev na našem území získala biskupa, v pořadí teprve druhého.

Překážky na cestě

V červenci roku 1968 akceptovalo ministerstvo provedenou volbu a ze strany státu nestálo nic v cestě biskupskému svěcení. Nyní přišla ke slovu mezinárodní rovina. 18. září 1968 byla provedená volba oznámena Mezinárodní starokatolické biskupské konferenci (IBK) spolu s žádostí o vysvěcení Augustina Podoláka za biskupa. Vzhledem k složitým politickým ohledům, existenci železné opony a v neposlední řadě i vzhledem k tristnímu stavu církve, která dvě desetiletí biskupa neměla, trvali zástupci IBK na prověření situace. V říjnu roku 1968, tedy už po srpnové invazi vojsk Varšavské smlouvy, do Prahy přijeli haarlemský biskup van Kleef a představený semináře v Amersfoortu a člen utrechtské metropolitní kapituly prof. Marinus Kok. Sešel se s nimi biskup elekt Podolák a dva zástupci synodní rady, konkrétně Miloš Pulec a Jan Heger. Jedním z témat jednání byla i předchozí tajná pochybná biskupská svěcení Hegera

a Pulce, která IBK nevnímala jako legitimní. Synodní rada pak v listopadu v reakci na to vyhlásila, že „úřad biskupa ... bude nyní právoplatně vykonáván příslušným biskupem Dr. Augustinem Podolákem... a v případě sedesvakance může být převzat jenom od biskupů konsekrovaných v Utrechtské unii.“ Tím padla poslední církevní překážka biskupského svěcení.

Máme biskupa!

Navzdory změněným politickým podmínkám a nastupující normalizaci bylo přesto Augustinu Podolákovi dovoleno vycestovat do zahraničí za účelem přijetí biskupského svěcení. To se konalo 15. prosince 1968 v metropolitní katedrále v Utrechtu. Hlavním světitelem byl utrechtský arcibiskup a předseda Mezinárodní starokatolické biskupské konference Andreas Rinkel. Spolusvětiteli pak byli ze starokatolických členů IBK deventerský biskup Petrus Josephus Jans, haarlemský biskup Gerhardus Anselmus van Kleef, který už předtím vedl zmiňované šetření IBK v Československu, německý biskup Josef Brinkhues a spolu s nimi ještě jeden přizvaný biskup církve anglikánské. Jistý spěch při přípravě celého svěcení dokumentuje i humorná skutečnost, že v archivu utrechtského arcibiskupství se dodnes uchovává první verze latinského světícího dekretu s Podolákovým jménem, kde je ovšem titulován jako „biskup Jugoslávie“. Po návratu do vlasti byl 23. prosince 1968 Podolák slavnostně intronizován ve varnsdorfské katedrále a začalo období jeho veřejného biskupského působení, které ale z řady důvodů nemělo trvat dlouho – to by ale bylo už na jiný článek.

↳ Petr Jan Vinš

Chudoba jako dar Boží

„A přece jsi biskup. A ještě k tomu máš krásnou manželku a sedm dětí.“

Můj otec Augustin Podolák pocházel z nesmírně chudé rodiny a každodenní hlad mu připadal jako normální součást života. Krmná řepa byla hlavní součástí jejich jídelníčku. V pozdějších letech nám vysvětloval, že i chudoba je dar Boží, který nám po zbytek života pomáhá radovat se i z maličkostí. Jeho schopnost najít ve všem špatném něco dobrého vysvětluje, proč byl vždy schopný v lidech probouzet optimismus.

Protože rodina byla tak chudá, byly v domě jenom dvě knížky. Jedna bible česká a jedna německá. Z nějakého neznámého důvodu ho tak přitahovaly, že se ve čtyřech letech naučil číst, a to v obou jazycích. Místní farář ho v jeho touze po

vzdělání všemožně podporoval a nikdy nezmeškal možnost ho brát k různým schůzím a oslavám, kde pro pobavení demonstroval jeho vědomosti. Augustin tyhle příležitosti miloval, protože to znamenalo, že se řádně nají.

Po skončení války ho také vzal s sebou na velkou slavnost u pražského biskupa. Při té příležitosti ho vysoce postavení hosté zkoušeli z pasáží v biblí v češtině a on jim musel odpovídat v němčině. Měli z toho hroznou randu a na závěr mu spokojený biskup nabídnul, že mu splní jakékoliv přání. Sedmiletý Augustin mu bez váhání odpověděl, že by chtěl být biskupem. Všichni byli náramně pobaveni a biskup mu sdělil, že na to musí nejdřív jet do Vatikánu studovat. Poté vytáhnul ubrousek a vložil do něho nějaké peníze jako základní vklad na jeho studia. Ostatní hosté se přidali a budějovický farář s Augustinem odjeli domů s velkou částkou peněz. Cestou se farář nabídnul, že se o peníze postará.

Mnoho let po téhle události se ukázalo, že se peníze nevypařily, a ještě značně narostly z dalších nečetných sbírek, které farář organizoval a Augustin byl vybaven na studia ve Vatikánu. V té době už mluvil plynně italsky a latinsky, jako by se na cestu do Vatikánu připravoval. Jeho milovaný farář mu při odjezdu připomenul, aby pilně studoval a splnil ten sen stát se biskupem.

Ve Vatikánu se mu tak zalíbilo, že po skončení prvního doktorátu začal studovat na druhý, a dokonce dostal nabídku,

aby zůstal natrvalo. Ovšem česká katolická církev měla jiné plány a povolala ho zpátky do vlasti. Po příjezdu byl ujistěn, že s ním církev počítá na vyšších místech. Pro začátek sloužil a vyučoval v Olomouci. Tam ho také zastihla další světová válka.

***V PRAZE SE AUGUSTIN SEZNÁMIL S ČLENY
STAROKATOLICKÉ CÍRKVE A JEJICH SVO-
BODNÉ MYŠLENÍ MU UČAROVALO.***

Při jedné cestě z kostela do kláštera byl zatčen gestapem a odvezen na vyšetřování. Neměl ani nejmenší tušení proč, protože Němci se k členům církve chovali poměrně slušně. Při vyšetřování vyšlo najevo, že se jedná o dvě židovské rodiny, které dostávaly jídlo, jako mnoho dalších chudých rodin, od církevních dobrovolníků. Gestapo dostalo udání, že dominikán Augustin je židovský spolupracovník. Augustin skončil s otřesem mozku, dvěma zlamanými žebry a spoustou modřin a odřenin. Když se Němci po několika dnech ujistili, že se nejedná o nic nebezpečného, téměř se mu omluvili a sdělili mu, že se za něj církev odmítla zaručit, a tím se stal více podezřelý. Dokonce mu prozradili i jméno českého udavače (budoucí komunistický pohlavár) a jméno církevního hodnostáře, s kterým jednali. Po propuštění z nemocnice se Augustin obrátil na zmíněného církevního hodnostáře s otázkou, proč se za něj církev odmítla zaručit. Odpověď, že církev nemohla vědět, jestli není náhodou zapleten

do nějakého židovského podzemí, a že by měl být rád, že je na svobodě, ho vyvedla natolik z míry, že vyšel z budovy a zastavil se až na nádraží. Biskupské sny, jestli je vůbec ještě měl, se rozplynuly i s důvěrou ke katolické církvi.

Pro člověka vyrostlého v klášteře neměl civilní život téměř žádný smysl a těžko říci, jak by se jeho životní dráha vyvinula, kdyby v Praze nepotkal svoji budoucí manželku Marii. Přestože ovládal deset světových jazyků, civilní život byl pro něho dost těžký a v té době se pro něj Marie stala celoživotní oporou. Přestože byl v té

době mimo církevní kruhy, známí, kteří znali jeho dětskou historku, si ho dobírali, jak je na tom ten jeho biskupský sen.

V Praze se Augustin seznámil s členy starokatolické církve a jejich svobodné myšlení mu učarovalo. Krátce po válce a po

smrti biskupa Paška ho církev vyslala do Varnsdorfu, kde byla velká skupina německých věřících. I když se v té době o biskupských snech nemluvalo, možná, že si v té době na ten sen občas vzpomněl.

Ovšem po utužení komunistického režimu ho z kostela vyhnali a starokatolické mše a starokatolické obřady se už konaly jenom v našem obýváku. Z počátku to bylo asi dvacet pět věřících, ale časem se to smrsklo asi na patnáct. Jako děti jsme je neviděli moc rádi, ale časem jsme si zvykli. Byli to většinou lidé níže postavení (nejspíš už neměli co ztratit), ale byli na nás vždy moc hodní. Přestože jsme neustále poslouchali Svobodnou Evropu a Hlas Ameriky a politicky jsem měl už v první třídě jasno, měl jsem raději pionýra než ministrovaní. Jako dítěti mi to připadalo všechno beznadějně. Připadalo mi téměř komické, jak člověk, kterému osud nadělil tak trnitou cestu plnou nepravdivosti a zklamání, může úspěšně povzbuzovat jiné lidi k optimismu. A tenhle dar měl skutečně nebeský. Lidé od nás chodili naplnění radostí a nadějí. Dokonce dojížděli i z jiných měst a já na ně jako kluk tak trochu žárlil a myslel si, jestli by nebylo moudřejší strávit ten čas jinou prospěšnou činností, která by rodině přinesla

zlepšení neutěšené finanční situace. Protože Augustin nejenom vodu kázal, ale taky jí pil, bylo nás sedm dětí a bylo dost těžké nám vysvětlit, že nemůžeme mít stejné věci jako ostatní děti.

Rok 1968 přinesl neuvěřitelnou euforii a návrat do starokatolické církve. Národ morálně zdecimovaný komunistickou výchovou se začal probouzet, ale na masový návrat do církve už bylo pozdě. I přesto se starokatolická církev probudila k životu a s ní i kontakty do zahraničí. Členové Utrechtské unie, a jmenovitě arcibiskup Andreas Rinkel, navrhli, aby Československo zvolilo starokatolického kandidáta na biskupa, který bude v Utrechtu vysvěcen. Starokatolíci si zvolili Augustina za biskupa a tím se jeho padesát let staré dětské přání naplnilo. Když se zvedal z podlahy utrechtské katedrály arcibiskup Andreas, který se od jednoho holandského kněze, který ve stejné době studoval ve Vatikánu, dozvěděl o Augustinově dětském zážitku, mu pošeptal do ucha: „A přece jsi biskup. A ještě k tomu máš krásnou manželku a sedm dětí.“

↳ text a foto: Jan Podolák,
syn Augustina Podoláka

O vánočních stromech republiky

Začínají se stavět v adventu, aby nás o Vánocích obzvláště potěšily. Řeč je o vánočních stromech na našich náměstích a náměstích. Jsem rád, že u nás (zatím) vítězí zdravý rozum a vánoční stromy se na veřejných prostranstvích stavějí. Jsou dnes totiž v Evropě města, kde je stavět zakazují, abychom prý neurazili jinou kulturu, která se sem k nám do Evropy nedávno přistěhovala. Na druhou stranu, není to tak dávno, co se vánoční stromy na náměstích taky nesměly stavět. Ať nás tedy Pán Bůh při zdravém rozumu zachová ráčí, jak se modlili naši předkové, aby nám na náměstích tyto zářící stromy zkrášlovaly dobu adventní i vánoční i nadále.

A jakou mají vlastně v našem státě historii?

V druhé polovině 19. století se začaly stavět vánoční stromy na zámcích. Do té doby spadají i počátky charitativních akcí u vánočních stromečků. V roce 1870 byl na schodišti na zámku v Plasích postaven veliký strom a děti zaměstnanců místního panství dostaly pod ním koledu. A ta nebyla malá: dostaly cukroví, vánočku a celé jedno oblečení! Na poděkování zámeckému pánu přišly děti poděkovat tím, že mu zazpívaly koledy. Tento zvyk od

knížete Metternicha brzy přejali například i Schwarzenbergové na Orlíku a Hluboké.

Ale ve městech se tento charitativní zvyk nemohl uchytit. Velkou zásluhu na tom měl moravský básník, prozaik, novinář a překladatel Rudolf Těsnohlídek, autor známé Lišky Bystroušky. Ten měl velmi těžké dětství. Byl nemanželským dítětem, a ještě k tomu sirotkem. Staral se o něj dědeček, kterého nesmírně miloval. A dědeček byl ještě ke všemu chudým a opovrhovaným pohodným, rasem. Těsnohlídek vzpomínal celý život, jak mu jednou dědeček chtěl vystrojit krásné Vánoce, ale spadlý velký rampouch mu venku zničil všechny dárky pro něj. Nejen slzy chudého dědečka způsobily, že Rudolf Těsnohlídek měl silné sociální citění. Při jedné návštěvě v Dánsku (miloval Sever) uviděl v Kodani zvyk, který ho okouzлил: charitativní vánoční stromek, pod nímž byla kasička na chudé děti.

Na Vánoce roku 1919 si autor známé Lišky Bystroušky na ony charitativní stromy vzpomněl: při štědrovečerní vycházce, kdy šel se svými dvěma přáteli na lesní puch, pro jedličku, zaslechli pláč dítěte. Pod osamělým smrkem našli v rozbalené peřině holčičku (smrk dodnes stojí a je pod ním pomníček). Připadali si jako tři králové, klanějící se, když dítě balili, ale také jako zachránci života. Dítě dostalo jméno Liduška (bylo jí asi 11 měsíců) a v Brně si ji adoptovala jedna rodina.

Tato příhoda a vzpomínka na vánoční charitativní stromy v severských zemích vnikly Těsnohlídkovi myšlenku na postavení vánočního stromu. O všem sepsal do Lidových novin dojemný článek, takže v roce 1924 byl v Brně postaven veřejný charitativní vánoční strom republiky, první v Československu. Následovala města Plzeň a Praha a další města. Vánoční stromy republiky (jak se původně nazývaly) budou tedy příští rok slavit 95. výročí své existence.

Tyto stromy zakázali nejprve národní socialisté (tedy nacisté) za 2. světové války a po nich komunisté. Ti se je snažili vytlačit dědou Mrázem, „co jolku nam přiňjos“. Tyto komunistické jolky ale byly přijaty tak mrazivě, že pomrzly a děda Mráz si je vzal zpátky na Sibiř.

Až po sametové revoluci v listopadu 1989 opět začaly svítit našimi ztemnělými náměstími vánoční stromky. A dnes svítí nejen na náměstích, ale i před domy. Jenomže tyto současné vánoční stromy už přestaly mít charitativní účel, jak to jejich zakladatelé zamýšleli. Možná by stálo za zamýšlení, jak se k tomuto původnímu smyslu stavění vánočních stromů na náměstích vrátit. Již Těsnohlídek měl jasný

záměr s vánočním stromem: s penězi, u něj vybranými zbudovat důstojný domov pro opuštěné děti, kde by žily a vyrůstaly. Zavedl také výměnu vánočních pohledů mezi Brnem a dánskou Kodaní. Dánové mají Čechy rádi od té doby, kdy jim vládla královna Dagmar, dcera Přemysla Otakara I. A „Dagmar“ se jmenoval i dětský domov vybudovaný z peněz vybraných u prvního vánočního stromu republiky.

A chtěli byste vědět, jak to dopadlo s tím „jezulátkem“ našlým v lese, s malou Liduškou? Jako šestiletá se dívala na rozsvícení prvního vánočního stromu v Československu. Získala dobré vzdělání, provdala se za středoškolského profesora, žili v Praze a dožila se velmi vysokého věku. Prostě, dopadlo to jako v nějaké vánoční pohádce.

↳ text a foto: Alois Sassmann

Co je to starokatolictví?

Starokatolictví vzniklo nikoli z relativizace, at' už na osobní, či společenské rovině, ale na důkladném rozvažování toho, zda dotyčná dogmata odpovídají duchu Kristova evangelia a praxi církve.

K napsání tohoto článku mě zčásti přiměly opakované dotazy, typu: „Čím se lišíte od ŘKC?“, nebo, v lepším případě: „Co to znamená být starokatolíkem?“ Definitivně mě, ale rozhoupal k tomuto tvůrčímu vypětí post jednoho bratra, který zveřejnil dotaz svého syna: „Tatínku, a co je to ta Starokatolická církev?“ Nečekejte však žádnou hlubokou teologickou studii. Mnohem spíše se jedná o soupis, více či méně souvisejících myšlenek.

Co tedy odpovědět na takovéto dotazy? Krásnou větu řekla jedna sestra, když jsme na kongresu jeli Vídeňským metrem a přemítali. „Starokatolíci jsou ti, kdo se nevešli do škatulek ŘKC.“ Ačkoli se mi tato věta skutečně líbí, musím se zeptat: „A co ostatní církve, pro ty by to neplatilo?“ Tedy to není věta, kterou bychom mohli považovat za vystihující odpověď na výše uvedené otázky. Jistě, mohli bychom zkusit ji rozšířit ve smyslu, že se nevětsnáme do škatulek jiných církví, to

ovšem vyvolává pocit jakéhosi exkluzivismu, který mi připadá neslučitelný s naším ekumenickým cítěním.

Domnívám se, že nemá cenu řešit rozdíly s ŘKC, a už vůbec ne ty dogmatické. Za prvé, lidé většinou vůbec neznají obsah problematických dogmat, pokud vůbec vědí, že existují, případně, co to dogma vůbec je. Za druhé, tyto rozdíly jen těžko řeknou tazatelé něco o duchu starokatolictví.

Potíž spočívá i v tom, když uvádíme rozdíly disciplinární. Tedy např. ten nejviditelnější, totiž, že naši kněží se mohou ženit. To pak zůstáváme na povrchu a naší odpovědi zcela chybí kerygmatická rovina, tedy rovina hlásání Evangelia. Ta totiž nutně musí být existencionální a bez ní, hovoříme o instituci, nikoli o víře.

No dobrá, ale tím jsme si moc nepomohli. Co třeba uvést, že vycházíme z praxe rané církve? Zní to hezky, ale má to velmi problematickou vypovídací hodnotu. Copak

ostatní církve z toho nevycházejí? Zkuste jim to říci. Navíc bychom tím zcela popřeli vývoj tradice, který se nutně dotýká i nás. Vždyť i my vycházíme z toho, co jsme shledali dobrým ve stoletích pozdějších. Už jen vývoj liturgie nás usvědčí z nesmyslnosti takové odpovědi.

Vymezování nám příliš nepomůže. Osobně na otázku: „V čem se lišíte?“ Odpovím, že nerad hovořím o rozdílech, protože všechny církve se snaží následovat Krista, jen každá má jiné důrazy, volí jiné cesty, jiné způsoby. Naše cesta spočívá v důrazu na osobní svobodu žitou ve společenství. To, že nemusím splynout s jednolitou masou, že se nemusím podřít tomu jedinému, správnému normativu, ale že mohu a vlastně mám být sám sebou. Je to důraz na zodpovědnou svobodu, která upevňuje člověka ve vztahu s Bohem uvnitř Jeho lidu, tvořeného individualitami. Tato svoboda neznamená, že mohu vše, ale dává mi možnost, abych kráčel k Bohu vlastním tempem a osobitým způsobem, při zachování vlastní identity. Přitom mě nikdo nekritizuje, nevnučuje mi lepší chodínek, ani mi nezakazuje pokračovat, nebo odhazovat věci z batohu. Ovšem tato svoboda má jít ruku v ruce se zachováním starokřesťanské hodnoty duchovní autority v osobě biskupa, potažmo celého synodu. Jen tak to bude svoboda křesťanská a ne svévole. Má to tedy být svoboda snoubená se zodpovědností. To je, zdá se mi, důležité. U nás ve starokatolické církvi máme tendenci všechno relativizovat, od etiky až

po ústavu. To moc starokřesťanské není. Vzpomeňme na ostrá slova apoštolů v některých případech, kde křesťané rané církve, zaměnili svobodu, za sobectví a svévoli nekorigované autoritou. Někdy se nám ta naše svoboda, stává pastí vlastních alibi. (Srov. 1 K 8,9)

HLEDÁNÍ ZNAMENÁ, ŽE SI NEČINÍME NÁROK NA PATENT NA PRAVDU. NETVRDÍME, JAK TO JE, PROSTĚ JEN NÁSLEDUJEME KRISTA, NEJLÉPE, JAK JEN TO UMÍME.

Ale zpět, k tomu, co je to starokatolictví. Starokatolictví vzniklo nikoli z relativizace, ať už na osobní, či společenské rovině, ale na důkladném rozvažování toho, zda dotyčná dogmata odpovídají duchu Kristova evangelia a praxi církve.

To se mi zdá jako jisté vystihnutí naší denominace. Společné hledání smyslu evangelia při zachování vědomí katolicity. Hledání znamená, že si nečiníme nárok na patent na pravdu. Netvrdíme, jak to je, prostě jen následujeme Krista, nejlépe, jak jen to umíme. To společné tam zastupuje skutečnost, že jsme lidé, kteří spolu nikdy nebudou souhlasit bezvýhradně, ale povzbuzení příkladem apoštolů se snaží jít dál pospolu. Někdy dopředu, někdy zase zpět. Důležitá je touha společně jít a hledat dál...

↳ Kamil Kozelský

Za bratrem Ivanem Peschkou

Své vzpomínky na bratra Ivana Pesčku musím začít trochu zešíroka, vysvětlit, jak jsem ho vlastně poznal...

V roce 2000 jsem v Praze přes internet poznal jistou Lucii, která pocházela ze Smržovky v Jizerských horách. Když jsme s ní a jejími dětmi začali jezdit cca 3x za dva měsíce k jejím rodičům na víkend, tak jsem v neděli dopoledne její rodiče vozil do Desné na mši. Do té doby „vírou v Boha nepolíbený“ jsem se mši účastnil jen jako divák, sedící v poslední lavici, ze začátku jsem sedával venku v autě. Jenže postupem času jsem začal více vnímat kázání místního kněze, který stejně jako já ráčkoval. Mohl jsem jeho kázání srovnávat s kázáními římsko-katolických kněží v kostelích v Tanvaldu, Horním Polubném nebo Příšovicích, kam jsem občas vozil spíše jen tchýni. Srovnání bylo pro mne šokující, protože zatímco u „římanů“ jsem slyšel jen čtení z Bible a v kázání jen studené, nic neříkající věty, tak v kostelíku v Desné jsem slyšel kázání, která byla přímo „ze života“! Postupem času jsem přesedl do předních lavic k Lucii a jejím rodičům, zúčastňoval

jsem se společného odříkávání Otčenáše okolo oltáře. Když jsem to absolvoval poprvé, tak jsem z toho dostal zimnici, protože Otčenáš mne učila moje babička jako malé dítě a od té doby jsem ho nikdy nepoužil, přesto se mi z paměti větší část slov záračně vynořila.

Postupem času jsme se více začali bud' před, anebo po bohoslužbě více bavit s farárem, více jsem ho poznával. A díky němu jsem začal objevovat starokatolickou církev, její odlišnosti od římskokatolické církve, a čím dál víc jsem začal objevovat víru v Boha. Jak účast na bohoslužbách, tak rozhovory s bratrem Ivanem mne začaly duševně posilovat, pomáhat mi s řešením osobních nebo i pracovních problémů. Měl jsem mezi svými kamarády či přáteli dost lidí, kteří byli věřící, ale nikdo z nich mi nikdy nebyl schopný „vysvětlit“ svou víru v Boha, přesvědčit mne o jejích „výhodách“. Ale bratru Ivanovi se toto podařilo, přitom mne do ničeho nenutil, jen mi trpělivě odpovídal na mé dotazy. Když pak koncem roku 2003 umíral tchán – napřed v nemocnici a v prosinci doma – na rakovinu, tak jsem měl pocit, že bych měl po něm převzít štafetu v naší církvi. Napomohla mi k tomu velká nadílka sněhu den před Štědrým dnem a následná pomoc bratru Ivanovi po štedrodenním obědě s odklizením sněhu u kostela v Desné, aby měli kde účastníci půlnoční bohoslužby kde zaparkovat a vůbec projít do kostela. Při dvouhodinovém házení sněhu lopatami jsem se zeptal,

jestli smím přijít poprvé ke svatému přijímání, podmínka byla, že jsem pokřtěn, což mi rodiče v dětství tvrdili, že mne nechali pokřtít. A tak jsem o půlnoční poprvé v životě šel k přijímání, bylo to umocněno slavnostní atmosférou půlnoční bohoslužby. Moc to pro mne znamenalo, moje pocity se nedají popsat slovy.

Po smrti mého tchána začátkem února 2004 jsem buď s tchýní, anebo jen sám jezdil při našich návštěvách Smržovky na bohoslužby do Desné. A když mi pak v červnu diagnostikovali rakovinu tlustého střeva, tak mne bratr Ivan hodně „držel nad vodou“, rozptyloval moje černé myšlenky, posílil mne hodně před operací a dodával mi hodně sil i po operaci a následné chemoterapii. Samozřejmě, že mi pomáhala hodně rodina i dost mých známých a kamarádů, ale duševní podpora od bratra Ivana mi pomáhala nejvíce, protože mi pomáhal řešit duševní problémy, které jsem třeba s rodinou nemohl řešit, protože se jí trochu týkaly. Velmi jsem ho obdivoval, jak on sám při starosti o farnost, o opravy kostel, o svou rodinu, při práci ve středisku, starajícím se o lidi bez domova v Jablonci, dokázal ještě rozdávat tolik duševní energie okolo sebe! Do mého rozvodu s tehdejší manželkou v r. 2012 jsem při každé návštěvě Smržovky absolvoval bohoslužbu v Desné a bratr Ivan mne neustále inspiroval svým životem. Po rozvodu jsem bohužel přestal pravidelně jezdit do Jizerských hor, tím pádem jsem se přestal tak často vídat s bratrem Ivanem, kterého jsem – po jeho odchodu z farnosti v Desné – pak vídal většinou už jen na

Velikonočních vigiliích na Petříně anebo na půlnočních mších, které sloužil na záměčku ve Smržovce. Byli jsme ve styku aspoň přes Facebook, kde jsme si – když byl čas – hodně psali. Slibovali jsme si, že se musíme někdy potkat v Jablonci, že se dohodneme na nějakém setkání, ale většinou díky mému pracovnímu zaneprázdnění už nám to nikdy nevyšlo, čehož velmi lituji.

**ÚČAST NA BOHOSLUŽBÁCH A ROZHOVORY
S BRATREM IVANEM MNE ZAČALY
DUŠEVNĚ POSILOVAT, POMÁHAT MI S ŘEŠENÍM
PROBLÉMŮ.**

Když jsem se dozvěděl, že ho postihla mozková mrtvice, bylo mi velice smutno, nechápal jsem, že to postihlo zrovna jeho, který byl jen o půl roku starší než já, který žil zdravějším způsobem života, myslím, že i bez tolika stresů, jako mám já – nejen – v práci. Modlil jsem se za jeho uzdravení, přestože jsem měl zprávy, že mu lékaři nedávají vůbec naději. Jsem šťastný, že mi bylo jeho rodinou i naší církví umožněno se s ním osobně rozloučit v kostele v Jablonci nad Nisou, kam se s ním přišlo rozloučit mnoho lidí, věřím, že většinu z nich pomohl stejně jako mně najít víru v Boha anebo jim zmenšit jejich lidské starosti.

Děkuji Pánu Bohu, že překřížil moji životní cestu s cestou bratra Ivana, že jsme se stali přáteli. Věřím, že se jednou potkáme v Božím království.

↳ Michal Holas

Erasmus, komplutensiánská polyglota, Nový zákon

Zdroj: Wikimedia Commons

Počátky knihtisku, latinský a řecký text bible

Vynález knihtisku Johannem Gutenbergem za použití volné sazby (tedy typů, pohyblivých liter, které lze složit, rozmetat a znovu poskládat do jiné stránky) měl nesmírný vliv na dějiny renesance a humanismu a předznamenal dramatické dějiny 16. století. Tisk umožnil šíření nových myšlenek prostřednictvím levné metody replikace textu a urychlil dramatické události v období renesance a reformace. První kniha, kterou Gutenberg vydal, byla latinská Vulgáta. Až na několik málo krátkých segmentů textu Nového zákona však musel řecký text čekat až do roku 1514. Latinská Vulgáta měla tak výsadní posta-

vení a dostávalo se jí takové úcty, že konkurence od „heretických Řeků“ byla ve své době nemyslitelná. Druhý důvod je prozaičtější: technologie výroby liter odléváním z kovu byla zpočátku velmi složitá. Vzhled minuskulních liter řecké alfabety, tak jak je známe dnes, byl ustanoven až v novověku. Renesance znala pouze psaný, vázaný styl malých písmen, přičemž problém představovaly právě ligatury, tedy vazby mezi písmeny. Odlít obrovské množství variant liter s velkou variabilitou ligatur bylo tedy hodně náročné.

Komplutensiánská polyglotta

Historicky první vydání celého řeckého textu Nového Zákona se datuje rokem 1514, kdy byla ve Španělsku v univerzitním městě Alcalá vydána tzv. komplutensiánská polyglotta. Complutum je latinský název španělského města Alcalá. Ediční projekt této šestisvazkové polyglotty svěřil kardinál Cisneros španělskému humanistovi a biblistovi Diegovi Lopezi de Zúñiga. Jako první byl v lednu 1514 vytištěn svazek číslo V., který kromě řeckého a latinského textu Nového Zákona obsahoval také novozákonní glosář řeckých termínů a jejich latinských ekvivalentů. Souhlas papeže Lva X dorazil do Alcalá teprve v březnu 1520 (důvodem bylo udělení papežské souhlasu a exkluzivity na Erasmův text Nového Zákona na období 1516-1520), a teprve potom byly výtisky polyglotty, kterých bylo vytištěno 600 kusů, z nichž se dochovalo do dnešní doby 97 kusů, předávány k distribuci a prodávány. Vysoká cena španěl-

ského vydání zabránila výraznějšímu rozšíření komplutensianského výtisku ve srovnání s levnější (a také chybovější) Erasmovou edicí.

Starozákonní text byl uspořádán následovně: uprostřed latinský text, vlevo hebrejský a vpravo řecký. Stojí za zmínku, že v předmluvě k polyglottě je latinský text přirovnáván k Ježíši na kříži, po jehož levici a pravici jsou „lotři“, tedy heterodoxní Židé a Řekové.

Zdroj: Wikimedia Commons

Erasmus z Rotterdamu a jeho vydání řeckého textu Nového Zákona

Při své návštěvě Basileje v červenci 1515 doufal Erasmus v to, že se mu podaří najít vhodné řecké rukopisy, které by byly připraveny k vydání bez nutnosti velké editorské práce. K jeho velkému zklamání texty, které byly v Basileji k dispozici,

obsahovaly velké množství chyb a bylo potřeba značného úsilí, než byly basilejské řecké texty připraveny k tisku. Protože Erasmus nenašel souvislý řecký text Nového Zákona, použitelný jako podklad pro editorskou práci, použil několik řeckých pramenů.

Při editorské práci Erasmus pro každou novozákonní knihu nejprve porovnal tři nebo čtyři rukopisy. Jedinou výjimkou byl text knihy Zjevení, podložený pouze jedním rukopisem. Tento rukopis navíc postrádal poslední list, na kterém se nacházelo posledních šest veršů poslední kapitoly knihy Zjevení. Erasmus se rozhodl pro neobvyklý krok. Místo snahy najít alternativní rukopis přeložil posledních šest veršů z latinského textu Vulgáty do řečtiny. Použil rukopis Vulgáty, který ve verši Zj 22,14 obsahoval textovou odchylku *libro vitae* (kniha života) namísto majoritního *ligno vitae* (strom života)¹. Také v některých dalších částech knihy Zjevení a na dalších místech řeckého textu použil Erasmus vlastní řecké novotvary nebo interpolace z latiny do řečtiny. Tyto erasmovské odchylky byly až do 19. století replikovány ve vydáních tzv. *Textus Receptus*.

Výsledný novozákonní editovaný řecký text Erasmus doplnil vlastním latinským překladem a publikoval jej ve Frobenově basilejském nakladatelství roku 1516 pod názvem *Novum Instrumentum Omne*, v rozsahu přibližně 1000 stran tištěného textu. Šlo o dvojjazyčné vydání, řecký text v levém sloupci a latinský v pravém.

¹ Blaze těm, kteří perou svá roucha, aby měli přístup ke stromu života a mohli vejít branami do města. ČEP.

Erasmus sám sebekriticky přiznal, že příprava byla značně uspěchaná. První vydání obsahovalo několik stovek typografických chyb. Tři roky po vydání první verze následovalo vydání druhé. Třetí vydání z roku 1522 se proslavilo především tím, že se stalo základem prvního anglického překladu z originálního řeckého textu, totiž *English New Testament* od Williama Tyndale z roku 1526 a později také překladateli tzv. *Ženevské bible* a anglického vydání *King James Version*.

Další osud Erasmova textu a komplutensianské polyglotty. Vznik termínu *Textus Receptus*

Pařížský nakladatel a tiskař Robert Estienne (1503–1559), vydal řecký novozákonní text (z velké části shodný s Erasmovým řeckým textem) celkem čtyřikrát v rozmezí let 1546 až 1551. Ve třetím Estiennově vydání bylo poprvé použito dělení textu na jednotlivé verše. Toto vydání použil Theodor Beza spolu s Erasmovým textem (1519–1605), jako základ pro své vydání novozákonního textu mezi roky 1565 and 1604.

Termín *Textus Receptus* pochází z vydání řeckého textu Nového Zákona, publikova-

ného roku 1633 Bonaventurou a Abrahámem Elzevirovými, tiskaři z Leidenu. V předmluvě stojí: „...*textum ergo habes, nunc ab omnibus receptum, in quo nihil immulatum aut corruptum damus*” (držíš text, který nyní všichni přijímají, v němž není nic změněno). Dvě slova *textum* a *receptum* byly překlony z akuzativu do nominativu a vznikl pojem *Textus Receptus*. Ten byl postupem času retroaktivně aplikován na texty Erasmových vydání, protože jeho práce sloužila jako základ další řeckých novozákonních edicí v 16. až 19. století.

S rozvojem textové kritiky v 19. století došlo poprvé k posunu, a to ve směru ke kritičtějšímu odmítnutí Erasmova textu, a to jak v souvislosti s vydáním Westcott-Hortova vydání novozákonního textu v roce 1881, kde byl Erasmův text opuštěn ve prospěch kompilace kritické a nové, založené jak na textu vatikánského a sinajského kodexu, tak s přihlédnutím k latinskému textu *Vetus Latina* či k starým syrským překladům Nového Zákona.

↳ Petr Miencil

Zakusit mezináboženský dialog

Uprchlíká krize, nábožensky motivované násilí, terorismus ale také postavení žen či postoj k interrupcím. To všechno jsou témata, která se často objevují v médiích a vzbuzují v nás různé emoce, pocit ohrožení i strach. Může naše představy nějak ovlivnit mezináboženský dialog?

„Bez míru mezi národy není možné, aby lidstvo přežilo. Avšak mír mezi národy není možný bez míru mezi náboženstvími. A mezi náboženstvími není možné nastolit mír bez mezináboženského dialogu,“ napsal již před lety známý švýcarský teolog a religionista Hans Küng. Jeho teze jsou však z mého pohledu stále aktuální.

V dnešní době hoaxů, falešných zpráv (*fake news*) a konspirací se také ve světě internetu a sociálních sítí šíří velké množství nepravdivých a zkreslujících informací o náboženstvích, které vzbuzují nenávist. V našich zemích jsme svědky vzrůstající míry strachu z odlišností, opět se objevují projevy antisemitismu, ale také islamofobie a nenávisti.

Jak se k takovýmto projevům postavit? Co můžeme udělat ze své pozice jako věřící?

„BEZ MÍRU MEZI NÁRODY NENÍ MOŽNÉ, ABY LIDSTVO PŘEŽILO. AVŠAK MÍR MEZI NÁRODY NENÍ MOŽNÝ BEZ MÍRU MEZI NÁBOŽENSTVÍMI. A MEZI NÁBOŽENSTVÍMI NENÍ MOŽNÉ NASTOLIT MÍR BEZ MEZINÁBOŽENSKÉHO DIALOGU,“

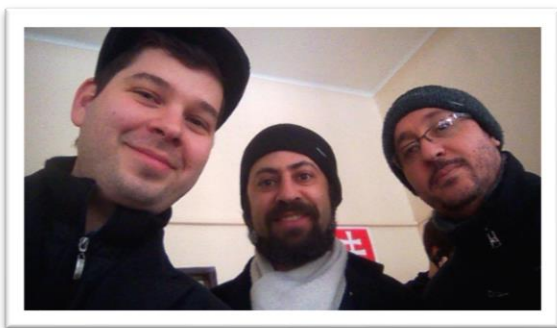
HANS KÜNG

V tomto článku bych se s vámi rád podělil o několik svých osobních zkušeností a perspektiv. V uplynulých letech jsem se shodou různých okolností stal součástí několika zajímavých projektů, které mě při-

rozeně vedly k mezináboženskému dialogu, a které by se také mohly stát inspirací pro jiné podobné iniciativy.

Potkají se křesťan, muslim a žid...

Nadpis této části může znít jako začátek vtipu. Jedná se ale o název diskusního formátu (především na středních školách) s knězem, imámem a rabínem, který naštartovala organizace Fórum náboženství světa – Slovensko pod vedením Mária Nicolini, a kterého jsem součástí. Cestujeme společně po celém Slovensku a prostřednictvím osobních setkání se snažíme bourat vžitě předsudky. Je zajímavé, že konspirační teorie o Židech a muslimech se často šíří v oblastech, kde se lidé osobně se Židem ani muslimem neměli možnost nikdy setkat.

Naše diskuze jsou maximálně otevřené, studenti i lidé se můžou ptát opravdu na cokoli. Zažili jsme ty nejruznější možné otázky od toho, jestli Židé opravdu ovládají svět přes terorismus, postavení žen v islámu až po křížácké výpravy.

Jako účastníci projektu jsme se stali také dobrými přáteli, naše setkání nás všechny

vzájemně obohacují a mají v sobě také nádech humoru, který uzdravuje. Dovolím si dokonce říct, že s bratislavským liberálním rabínem Mishou Kapustinem a imámem Mohamadem Hasnou si dnes rozumím lépe než s některými křesťanskými duchovními.

Mezi nejsilnější momenty našich diskuzí patřily chvíle, kdy jsme společně odkázali odsoudit jakékoli formy nenávisti a nábožensky motivovaného násilí. Úsilí o lepší svět, poskytnutí praktické pomoci a ochrana práv slabých a utiskovaných je tím, co nás spojuje. Základní etické imperativy, jako „co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim“ nebo pozitivně „jak chcete, aby lidé jednali s vámi, tak jedněte vy s nimi“ jsou totiž součástí tradice všech náboženství.

Vědecký projekt o bioetických otázkách v islámu

Zkušenost vzájemného dialogu náboženství má mnoho rovin. Jinou rovinou je oblast vědy a výzkumu, která přináší také mnoho zajímavých impulzů.

Jak sami víme, v některých křesťanských kruzích se dnes často diskutuje o otázkách bioetiky a reprodukčního zdraví. Již méně lidí v našem prostoru si ale uvědomuje, že tyto otázky řeší také jiná náboženství. V rámci světa islámu dnes v akademickém prostředí probíhají diskuze, které můžou být relevantní i v našem prostředí.

Tím slovenských akademiků pod vedením doc. Moniky Zaviš dnes pracuje na projektu *Bioetika a reprodukční zdraví v islámu*, kterého cílem je přiblížit tyto diskuze našemu akademickému prostředí,

ale také širší veřejnosti. V rámci tohoto projektu aktuálně analyzujeme etické principy a východiska při řešení nových výzev v oblasti bioetiky, které následně porovnáváme i s naším nábožensko-kulturním kontextem.

Akademickou spolupráci proto také považuji za jeden z důležitých příspěvků při hledání společného dialogu, kterým můžeme přispět i společnosti kolem nás.

Jak dál?

Jsem moc rád, že také na letošním Mezinárodním starokatolickém kongresu ve Vídni byla součástí programu také velká panelová diskuze s představiteli židovství, křesťanství, islámu i buddhismu, která se konala v prostorách vídeňské Staré burzy. Organizátoři kongresu chtěli jistě

i tímto silným gestem poukázat na otevřenost naší starokatolické tradice pro dialog.

Nedovolme, aby společnost kolem nás ovládal strach. Nebojme se vystoupit ze sebe a vstoupit do dialogu s jinými. Na základě osobních zkušeností jsem hluboce přesvědčen, že takováto otevřenost nám nemůže uškodit, ale může nás aktivně formovat a obohatit. Je mnohem víc toho, co nás spojuje než toho, co nás dělí.

↳ Martin Kováč

** Tento text je součástí popularizace grantového projektu VEGA č. 1/0585/18 (2018 - 2019) „Bioetika reprodukčního zdravia v islame: východiská, diskusia a výzvy“ řešeného na Katedře pedagogiky a sociální pedagogiky Pedagogické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě.*

SRDEČNĚ VÁS ZVEME NA TÝDEN DUCHOVNÍ OBNOVY S NÁZVEM

Pane, nauč nás modlit se 4. - 11.8.2019

Pojed'te s námi:

- Zamyslet se nad modlitbou zábavným a přitom hluboce niterným způsobem;
- Prožít liturgie na úvod i závěr této akce;
- Zúčastnit se zajímavých workshopů i her;
- Zaspívat si a modlit se (nejen) při ranních a večerních chválách;
- Zažít uvítání šabaty – kabalat šabat;
- Vyzážit na krásné a zajímavé výlety po okolí;
- Vykoupat se v blízké přehradě;
- Využít možnost k vzájemnému naslouchání, přemýšlení a sdílení;
- Nechat děti vyřádit se v rytmickém programu plném her a zkoušek;
- Pro děti je připravena celotýdenní hra na motivy Letopisů Narnie;
- Program pro děti slouží primárně k tomu, aby se rodiče mohli věnovat exerciciím.

Místo konání:

RS Lorien, 561 63 Nekoř;
<https://lorien.luzanky.cz>

Informace a přihlášky:

Kamil Kozelský, 777 794 557,
kamil.kozelsky@starokatolici.cz

Doprovází Josef Byrtus

- učitel, publicista, kronikář,
- popularizátor historie a teologie judaismu a křesťanství
- autor křesťanských knih

Ceny:

Přihláška do	děti do 2 let	děti 2-15 let	lidé 15+
30.4.2018	350 Kč	2400 Kč	2700 Kč
později	350 Kč	2500 Kč	2900 Kč
cena/den pobytu	50 Kč	370 Kč	420 Kč

Přihlášením se myslí úhrada nevratné zálohy
500,- Kč/osoba nad 15 let

#StarokatoliciCeskyTessin

#STAROKATOLICI

...ze života Augustina Podoláka

(Foto: Archiv Jana Podoláka a biskupského ordinariátu)

Najdete nás také na webu a sociálních sítích!

**Starokatolická
církev v ČR**

www.starokatolici.cz

www.facebook.com/starokatolici.cz

Přihlašte se také k odběru novinek
na www.starokatolici.cz/newsletter

